

Innst. S. nr. 88

(2001-2002)

Innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005

St.meld. nr. 30 (2000-2001)

Til Stortinget

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Mønsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Karin Galaaen, fra Venstre, May Britt Vihovde og fra Kystpartiet, Karl-Anton Swensen, viser til Innst. S. nr. 230 (2000-2001) der komiteen og de ulike fraksjonene la fram sitt syn på Langtidsprogrammet 2002-2005.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til fellesmerknaene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001). Fellesmerknaene var uttrykk for de tre sentrumpartiernes vilje til fortsatt samarbeid, og den politiske basisen for dette samarbeidet. Stortingsvalget 2001 ga imidlertid ikke grunnlag for en regjering utgått av disse tre partier.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Stortingsvalget 10. september 2001 og den sammensetning Stortinget fikk ved dette valget. Partier som til sammen utgjør et flertall i Stortinget, bekreftet etter valget at de ønsket regjeringsskifte. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har på dette grunnlag i fellesskap tatt på seg ansvaret for å gi landet en ny regjering i tråd med velgernes ønske om et skifte. Samarbeidsregjeringen har

sin parlamentariske basis i stortingsgruppene til Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, og bygger sin politikk på Sem-erklæringen.

Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen har sin verdiforankring i rettsstatens og demokratiets prinsipper og den kristne og humanistiske kulturarv, og vil føre en politikk som verner om menneskelivet, viser respekt for menneskeverdet, verdsetter personlig ansvar, gir frihet for enkeltmennesket, verner om familiene og ivaretar forvalteransvaret. Som borgere bærer vi demokratiet og eier staten.

Disse medlemmer legger til grunn at hovedmålene for den økonomiske politikk er arbeid til alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene. På lang sikt er det vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge. Uansett utvikling i petroleumspriser og produksjon, vil verdiskapingen i Fastlands-Norge være langt høyere enn inntektene fra petroleumssektoren. Det må derfor legges vekt på tiltak som fremmer verdiskaping og økt produktivitet i både offentlig og privat sektor. Det er nødvendig å forbedre og sikre stabile rammevilkår for næringsvirksomhet. Alle delene av den økonomiske politikken må virke sammen for å sikre målene om høy, stabil og bærekraftig økonomisk vekst.

Disse medlemmer mener at finanspolitikken må bidra til en stabil økonomisk utvikling i produksjon og sysselsetting. Finanspolitikken er også avgjørende for å bestemme størrelsen på offentlig og privat, herunder konkurranseutsatt, sektor. Det er et viktig mål å gi konkurranseutsatt sektor bedre muligheter. Disse medlemmer har derfor som målsetting å holde den reelle, underliggende utgiftsveksten i statsbudsjettet i perioden lavere enn veksten i verdiskapingen for Fastlands-Norge.

Disse medlemmer mener det er riktig å videreføre retningslinjene for forsvarlig forvaltning av petroleumsinntektene, i tråd med årlig forventet realavkastning av Petroleumsfondet, slik det var bred enighet om ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001). Økningen i bruken av petroleumsinntekter bør rettes inn mot tiltak som kan øke produktiviteten, og dermed vekstevnen, i resten av økonomien.

Det er viktig å styrke fastlandsøkonomiens kostnadsmessige konkurranseevne. For å motvirke at de beste investeringene og forretningsideene flytter til land med mer konkurransedyktige rammebetingelser, er det nødvendig med en gradvis reduksjon av det samlede skatte- og avgiftsnivået.

Disse medlemmer vil styrke folks muligheter til å klare seg på egen inntekt, og gi større valgfrihet. Skatte- og avgiftslettelser er nødvendig for å oppnå dette. Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen tar sikte på at det i løpet av stortingsperioden 2001-2005 skal gjennomføres skatte- og avgiftslettelser på om lag 25 mrd. kroner. I tillegg kommer oppfølging av vedtaket om fjerning av investeringsavgiften.

Det statlige eierskapet i norsk næringsliv er omfattende, organisert på en rekke ulike måter og med ulike formål. I mange tilfeller oppstår det konflikter mellom statens roller som eier og kontrollmyndighet. Disse medlemmer går inn for at staten rydder opp i sitt eierskap i næringslivet og definerer hva man vil med eierskapet i hvert enkelt tilfelle. Statens fremtidige eierskap må begrenses til selskaper av forvaltningsmessig karakter og selskaper der eierskapet har en klar politisk begrunnelse. Slike begrunnelser for direkte offentlig eierskap kan være å ivareta økonomisk virksomhet markedet ellers ikke kan løse, f.eks. særlige infrastrukturoppgaver, forvaltning av viktige fellesverdier, hovedkontorfunksjoner og forsknings- og utviklingsinnsats. Der det ikke foreligger spesielle begrunnelser for statlig eierskap bør staten derfor selge seg ut av virksomhetene.

Miljø- og ressursutfordringene er omfattende både nasjonalt og internasjonalt. Disse medlemmer vil føre en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling. Føre-var-prinsippet, prinsippet om at forurenser skal betale og naturens tålegrense legges til grunn for den praktiske politikken som skal føres. Det miljøpolitiske perspektivet må være sektorovergripende. Her vil Nasjonal Agenda 21 være et viktig redskap. Energipolitikken skal fremme verdiskaping og baseres på målet om en bærekraftig utvikling. Det er nødvendig med en aktiv politikk som begrenser energiforbruket mer enn om utviklingen overlates til seg selv, blant annet gjennom tiltak som sikrer økt energieffektivitet.

Familien er den viktigste ramme om barns oppvekst. Foreldrene har hovedansvaret for barnas oppdragelse. Økonomisk handlefrihet og mulighet til å tilpasse sin tid til barnas behov er viktig for gode oppvekstvilkår. Disse medlemmer vil sikre valgfrihet gjennom kontantstøtte og utbygging av barnehageplasser. Skat-

ter og avgifter må reduseres slik at familiene får beholde mer av egen inntekt. Samtidig må vi ha offentlige, frivillige og private tilbud som er tilpasset moderne menneskers behov, og som kan gi familiene trygghet og valgfrihet.

Frivillige organisasjoner har lange historiske tradisjoner og representerer viktige verdier. Det er viktig at de frivillige organisasjonene gis gode og stabile økonomiske betingelser. Lokal- og nærmiljøet er en viktig arena for frivillige organisasjoner. De frivillige organisasjonene er også en viktig sosial møteplass, der samvær og deltakelse har en egenverdi ut over organisasjonenes primære formål. Organisasjonene er viktige for utviklingen av demokrati og deltakelse i samfunnet, så vel som for produksjon av tjenester. Frivillige organisasjoner har en verdi i seg selv og utgjør både et alternativ og et supplement til det offentlige tjenestetilbudet. Disse medlemmer mener at de frivillige organisasjonene må sikres tilstrekkelige økonomiske ressurser og rammevilkår som stimulerer til innsats, uten at det offentlige legger føringer på deres virksomhet.

Kunnskap, kompetanse og kreativitet gir trygghet og evne til å mestre utfordringer og omstillinger i et samfunn hvor forandringer skjer raskere enn tidligere. Læring er en livslang prosess. Den gode skole skal formidle kulturarv, allmenndannelse, verdier og kunnskap, men også hjelpe barn til mestring, utfoldelse og sosial utvikling. Et høyt utdannings- og kompetansenivå er viktig for å opprettholde og øke verdiskapingen, og derved et fortsatt høyt velferdsnivå. Disse medlemmer vil derfor øke satsingen på utdanning og kompetanse. Disse medlemmer har som mål å trappe opp norsk forskningsinnsats til minst gjennomsnittlig OECD-nivå innen 2005.

Verdiene som skapes i næringslivet er grunnlaget for velferd, sysselsetting og bosetting over hele landet. Gode arbeidsvilkår for bedriftene er derfor nødvendige for å trygge fremtidens velferd og bosetting. Disse medlemmer understreker derfor viktigheten av at det legges bedre til rette for bedrifter og mennesker med pågangsmot og skaperevne. Det skal bli enklere å starte og drive egen bedrift.

Offentlig sektor og offentlige tjenester er til for den enkelte av oss. Offentlige etater bør ha et slikt tjenesteperspektiv for sin virksomhet. Samtidig skal den enkelte ha trygghet for at en får de offentlige tjenester en har krav på når en trenger det. Staten er til for borgerne, ikke omvendt. Disse medlemmer vil ha en offentlig sektor som er brukerorientert, serviceinnstilt, effektiv og innrettet mot borgernes høyst ulike behov og ønsker. Publikum må gis større mulighet til å velge hvem som skal utføre tjenester som det offentlige betaler.

Disse medlemmer vil arbeide for et slankere og mer effektivt byråkrati, slik at ressurser blir frigjort til offentlige kjerneoppgaver. Lover og forskrifter bør forenkles. Unødig regelverk bør fjernes for å minske reguleringen av folks hverdag og redusere behovet for

offentlig saksbehandling. Dette er ikke minst viktig for at bedrifter kan konsentrere innsatsen om produktiv virksomhet.

Disse medlemmer vil styrke regionalpolitikken for å sikre bosettingen, verdiskapningen og levedyktige lokalsamfunn over hele landet. Det er derfor nødvendig med en vridning av virkemidlene mot en mer målrettet distriktspolitikk der primærnæringene fortsatt vil være sentrale, samtidig som det legges vekt på gode rammebetingelser for småbedriftene og styrket innsats på samferdselssektoren. Økt satsing på infrastruktur er god distriktspolitikk og god næringspolitikk.

Disse medlemmer vil føre en politikk som sikrer gode samferdselsløsninger over hele landet. Visjonen skal være ingen drepte eller hardt skadde i trafikken. Det legges opp til en økt satsing på kollektivtransporten som vil gi positive virkninger både for miljø og trafikksikkerhet. Disse medlemmer vil øke ressursene til veginvesteringer og vedlikehold. Bomringer og bompenger er aktuelt som finansieringskilder. Disse medlemmer vil satse på bedre kollektivtrafikk, spesielt i storbyene. Godt utbygd kollektivtransport gir mindre utslipp og dermed bedre luftkvalitet, reduserer støyproblemene og arealbehovet. Et velfungerende kollektivtilbud gir mindre køer; bedre framkommelighet for nærings- og nyttetransport og reduserer behovet for nye vegprosjekter. Når en større andel reisende velger kollektivløsninger, bedres trafikksikkerheten.

Disse medlemmer mener at målet må være at alle skal gis et likeverdig tilbud av helsetjenester uavhengig av bosted og økonomi. Nærhet, likhet og kvalitet skal være idealet for helse- og omsorgstjenestene.

Disse medlemmer vil satse på målrettede tiltak for å hjelpe mennesker ut av fattigdom og for å bedre levekårene for fattige barnefamilier. Det vil være nødvendig både med tiltak som kan settes i verk raskt og mer langsiktige tiltak som kan gi varig bedret livssituasjon. Tiltakene skal i stor grad være personrettede, slik at de når dem som trenger det. Utformingen av skattesystemet og de ulike støtteordninger må bidra til å løse fattigdomsproblemet og stimulere til arbeid framfor passiv mottakelse av stønader.

Rusproblemene er økende, og brer seg til nye grupper. Antallet overdosedødsfall er svært høyt i Norge sammenlignet med andre europeiske land. Disse medlemmer vil satse på forebyggende arbeid og målrettede helse- og sosialpolitiske virkemidler for å bekjempe narkotikamisbruk.

Rettsikkerhet og trygghet for liv, helse og eiendom er viktige forutsetninger for frihet og livsutfoldelse. Derfor må forebygging og bekjempelse av kriminalitet være blant myndighetenes viktigste oppgaver.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at utviklingslandene får bedre adgang til markedene i industrilandene og for økonomisk og teknologisk bistand som kan gi landene økte inntekter til å finansiere egen utvikling. Norsk bistand skal i større grad

bidra til å styrke utviklingslandenes egen økonomiske vekstkraft og demokratiske institusjoner og prosesser. Disse medlemmer vil legge vekt på å styrke ivaretakelsen av menneskerettighetene, lovverk og rettsstatsinstitusjoner, offentlige forvaltningssystemer og det sivile samfunn, samt bedre rammebetingelsene for investeringer og næringsutvikling.

Disse medlemmer har som mål at norsk utviklingsbistand gradvis skal økes opp til 1 pst. av BNI innen 2005.

Både i Norge og andre land må Forsvaret gjennom en krevende omstilling og effektivisering for bedre å kunne å løse de utfordringer vi stilles overfor i det nye internasjonale trusselbildet - ikke minst når det gjelder terrorbekjempelse. Samarbeidsregjeringen vil legge stor kraft inn på å gjennomføre den nødvendige omlegging av det norske Forsvaret for å nå disse mål. Forsvaret trenger stabile og forutsigbare rammer for å kunne lykkes med den krevende omleggingen som nå skal gjennomføres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) Foreløpig innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005 og til Innst. S. nr. 229 (2000-2001) Innstilling fra finanskomiteen om retningslinjer for den økonomiske politikken.

Disse medlemmer viser til at det i innstillingen til regjeringen Stoltenbergs forslag til nye retningslinjer for den økonomiske politikken var bred enighet i Stortinget om den nye handlingsregelen for en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntekter i norsk økonomi tilsvarende avkastningen av Petroleumsfondet og omleggingen av pengepolitikken i den forbindelse. Dette kom også til uttrykk i merknader til Langtidsprogrammet 2002-2005.

Disse medlemmer viser til at både regjeringen Stoltenberg, regjeringen Bondevik II og stortingsflertallet fulgte den nye handlingsregelen for innfasing av oljeinntekter når denne ble anvendt for første gang i forbindelse med statsbudsjettet for 2002.

Disse medlemmer viser til at en bred oppslutning om de nye retningslinjene for den økonomiske politikken ikke reduserer rommet for de tradisjonelle skillelinjene i politikken. Vi vil fortsatt ha like stor enighet om for eksempel skattepolitikken og fordelingspolitikken mellom høyresiden og venstresiden i norsk politikk. Likeledes vil den brede enigheten om økt innfasing av petroleumsinntekter og den nye pengepolitikken ikke viske bort uenighet mellom Arbeiderpartiet og de borgerlige partiene om offentlig sektors rolle, arbeidsmarkedspolitikken eller inntektspolitikken for å nevne noe.

Disse medlemmer viser derimot til at den brede enigheten om de nye retningslinjene for den økonomiske politikken er viktig for at det føres en ansvarlig økonomisk politikk som gir mulighet for å sikre velferd og arbeid til alle.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ikke sto bak den brede enigheten om de nye retningslinjene for den økonomiske politikken.

Disse medlemmer vil advare mot en politikk som gir inntrykk av at alle gode formål kan løses med mer bruk av oljepenger slik særlig Fremskrittspartiet gjør seg til talsmenn for. En rask og kraftig økning i bruken av oljeinntekter i norsk økonomi vil gi økte priser og renter, føre til raskt økende ledighet i industrien og påføre oss store omstillingskostnader i mange år fremover. Disse medlemmer viser til at Norge har meget høy sysselsetting sammenliknet med andre land. Mindre mulighet for å øke antall sysselsatte i årene som kommer vil være en viktig begrensende faktor for den videre utvikling av norsk økonomi. Disse medlemmer mener derfor at den viktigste utfordringen i den økonomiske politikken ligger i å utnytte samfunnets ressurser, vår arbeidskraft og kapital, på en slik måte at evnen til fornyelse i både offentlig og privat sektor bedres med best mulig resultat for velferd og sysselsetting.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg la vekt på at det nye økonomiske handlingsrommet som følger av økt innfasing av petroleumsinntekter skulle brukes både på å styrke velferden gjennom økte offentlige utgifter og gjennom skatte- og avgiftslettelser som særlig var rettet inn mot lettelse i skatten på arbeid og andre måter å styrke næringslivets konkurransevne. Det siste er viktig for bl.a. å motvirke en svekkelse av næringslivets konkurransevne som følger av den økte innfasingen av petroleumsinntekter i økonomien.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II som bygger sin politikk på Sem-erklæringen legger ensidig vekt på at det større handlingsrommet som følger av økt innfasing av petroleumsinntekter skal brukes til skattelette. Disse medlemmer mener at regjeringen Bondevik II på denne måten har valgt tradisjonell høyrepolitikk: skattelette framfor bedre fellesskapsløsninger. Vi har allerede sett hvordan dette i statsbudsjettet for 2002 har gitt store skattelettelser til de som har mest. Denne politikken har gått på bekostning av viktige tiltak for næringsliv og arbeidsplasser i distriktene og videre satsing på brede velferdsordninger.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen Bondevik II har lagt om den politiske kurs. Arbeiderpartiet vil ikke være med på å dreie politikken til høyre med skattelettelser til de rike og redusert satsing på solidariske fellesskapsløsninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) Foreløpig innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005. Etter avgivelsen har det vært stortingsvalg og Samarbeidsregjeringen har avløst regjeringen Stoltenberg. I Innst. S. nr. 230 (2000-2001) fremkommer det åpenbart ulike syns-

punkter mellom de tre partier som nå utgår i felles regjering. Det innebærer at mye av innholdet ikke lenger er bærende politikk fra de tre partienes side og disse medlemmer tar det til etterretning.

Disse medlemmer har merket seg stadige uttalelser fra Regjeringen om "ny kurs" og etterlyser denne. Så langt har ikke disse medlemmer registrert noen omfattende kursendring i forhold til regjeringen Stoltenberg og mener tiden er kommet for konkret handling fra Regjeringens side. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen har til hensikt å gjennomføre Sem-erklæringen og svar på Fremskrittspartiets spørsmål, men venter fortsatt på konkrete forslag som realiserer disse intensjonene. Etter disse medlemmers oppfatning er dette et minimum av hva som må til for gradvis å effektivisere og modernisere norsk økonomi, og siden Norge allerede på en rekke områder ligger langt etter land det vil være naturlig å sammenligne med, bør Regjeringen sette fortgang i sitt arbeid.

Disse medlemmer mener det er et sterkt behov for en kraftig omlegging av den økonomiske politikken slik at vekst og økt verdiskapning blir grunnleggende bærebjelker fremfor et fastlåst forhold til budsjettbalanse og forsøk på å detaljstyre økonomien. Det fordrer en omlegging til en mer tilbudssideorientert finanspolitikk og langt større vilje til å ta i bruk Norges finansielle styrke til innenlandske formål. Grunnlaget for økt verdiskapning i fremtiden legges gjennom investeringer i forskning, utvikling, infrastruktur og utstyr, gjennom betydelige reduksjoner i skatter og avgifter og en næringspolitikk som setter grunderne i høysetet og tar næringslivets behov for stabile og langsiktige rammebetingelser på alvor. En mer effektiv og mer rasjonell offentlig sektor vil frigjøre betydelige ressurser til mer presserende formål og vil ikke minst bidra til en mer velfungerende økonomi. Mindre byråkrati og en effektiv lovsanering vil frigjøre ressurser i både næringsliv og organisasjoner som kan benyttes til mer målrettet og lønnsomt arbeid. Utredninger og arbeidsgrupper må erstattes med konkret handling. Disse medlemmer vil fortsette å arbeide for at disse målene blir realisert.

For disse medlemmer fremstår den norske forvaltningen av petroleumsformuen som et stadig større paradoks. Den norske stat er en av verdens rikeste, men likevel makter man ikke å løse de aller mest grunnleggende utfordringer på innbyggernes vegne. Det er fortsatt bred politisk enighet i Norge om at all vår formue skal plasseres i utenlandske selskaper og verdipapirer fremfor gradvis å fase deler av formuen også inn i norsk næringsliv. Det har lenge vært et faktum at Norge har mangelfull tilgang på privat egenkapital, som ikke minst skyldes et vedvarende høyt skattenivå og en inngrodd oppfatning om at et høyt skattenivå er god fordelingspolitikk. Problemet er like fullt at en omlegging av skattesystemet med lavere satser ikke umiddelbart generer privat egenkapital av noen størrelse, fordi denne tar tid å bygge opp. Den norske stat

har derfor et ansvar for å bidra til at norsk kapital tilflytter norsk næringsliv på en slik måte at forskningen får en ny vår, at ny næringsvirksomhet vokser opp, og ikke minst slik at eksisterende næringsliv får større mulighet til å opptre på flere arenaer i det internasjonale mangfoldet. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet gjennom flere år har tatt til orde for å etablere fondsløsninger hvor statlig kapital kan inngå, som kan opptre som langsiktige institusjonelle investorer også i det norske markedet, fordi dette er en mulig måte å redusere det direkte statlige eierskapet på og samtidig tilføre norsk næringsliv sårt tiltrengt kapital. Gjennom en slik mekanisme kan også statens pensjonsforpliktelser fondsbaseres og derved rettighetsbaseres slik at befolkningen ikke lenger vil være like avhengig av politiske avgjørelser fra år til år.

Disse medlemmer mener videre at dagens forvaltning av petroleumsformuen fremstår som et direkte hinder for alternativ formuesplassering i nødvendige og verdiskapende investeringer i Norge. Det er et skrikende behov for en forbedret infrastruktur, for økt forskning og ikke minst betydelige investeringer i utstyr i offentlig sektor. Å la være å benytte denne unike muligheten er etter disse medlemmers oppfatning å utarme norsk økonomi over tid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) Foreløpig innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005.

Disse medlemmer understreker at Norge i den kommende perioden vil være i en særstilling. Vi vil innkassere svært store inntekter fra oljevirkomheten, noe som gir oss økonomiske muligheter som nesten ingen andre land har opplevd. Samtidig vil vi ha uløste oppgaver på mange områder i samfunnet, som vi for en stor del ikke vil ha arbeidskraft nok til å løse. Å finne balansen mellom bruk av penger til å løse viktige samfunnsoppgaver, og holde igjen for å unngå overoppheiting og ivareta hensynet til framtidige utgifter, vil stille neste periodes Storting overfor vanskelige valg.

Disse medlemmer vil prioritere følgende hovedutfordringer neste periode:

- Velferdsstaten må utvikles videre. Alle innbyggere skal være sikret et anstendig velferdsnivå - uavhengig av inntekt, helsetilstand, bosted og familiesituasjon. Særlig er det viktig å skape sikkerhetsnett som gjør at de svakeste ikke faller utenom. Dette forutsetter en offentlig sektor som gir mest mulig velferd for hver krone, og som sikrer at det ikke vil være behov for konkurranseutsetting eller privatisering. Men en velferdsstat med tilfredsstillende kvalitet vil allikevel ikke være mulig uten at vi er villig til å bruke mer penger på velferd.
- Barn og unge er framtida. Det vil være en meget god investering å satse på et tilbud til barn og ungdom av høy kvalitet og i et tilstrekkelig antall. På denne måten kan vi gi dem en start på livet som setter dem i stand til å være gode og produktive samfunnsborgere i framtida. Det bør være sjølsagt at både barnehage og skolefritidsordning skal være rimelige nok til at alle kan benytte seg av dem. Skolen skal være fri for egenandeler, og ingen barn skal vokse opp i fattigdom.
- Bruk den utenrikspolitiske handlefriheten. Utenfor EU har Norge handlefrihet. Både i miljøpolitikken, sikkerhetspolitikken og bistandspolitikken kan Norge være et alternativ til stormaktene. Problemet er at denne handlefriheten i stor grad ikke benyttes. Norge velger i stor grad å være et haleheng til USA og/eller EU i alle saker av betydning. Når det gjelder plassering av oljefondet har Norge full frihet. Vi kan velge å plassere vår rikdom i en rekke etisk tvilsomme virksomheter, vi kan innføre retningslinjer som forhindrer kapitalplassering hos verstingene, eller vi kan bruke denne kapitalen i virksomheter som bringer verden framover.
- Bærekraftig miljøpolitikk koster. Vi står overfor en rekke avgjørende veivalg i miljøpolitikken. Klima, energi, samferdsel, biologisk mangfold og grønne skatter er stikkord på områder der våre valg i kommende langtidsplanperiode vil få konsekvenser i mange tiår framover. Å være føre var vil medføre kostnader på mange nivå, men å ta sjansen på å la være vil kunne gi voldsomme konsekvenser på lang sikt. Sosialistisk Venstreparti er ikke villig til å ta denne sjansen.
- Fra svart oljeøkonomi til grønn kunnskapsøkonomi. Verdien av den framtidige arbeidsinnsatsen er 13 ganger høyere enn verdien av oljeformuen. Dette illustrerer behovet for endring av fokus i næringspolitikken. Satsing på utdanning og forskning som kan øke verdien av den menneskelige kapitalen vil ha en mye større effekt på vår velferdsutvikling enn noe annet. Gjennomføring av den grønne skattereformen er en forutsetning for at bedrifter skal gis grunnlag for å legge om sin produksjon i miljøvennlig retning. Dette må gjøres i planperioden.
- Rettferdig fordeling. Fremdeles finnes det fattigdom i Norge. Som et av verdens rikeste land er dette uakseptabelt. Sosialistisk Venstreparti krever gjennomføring av en rekke tiltak som vil gi de svakeste gruppene i vårt samfunn et verdig liv. Sentralt er omfordeling gjennom skattepolitikken, fjerning av egenandeler i skolen og helsevesenet, økte overføringer og maksimalpriser på skolefritidsordningen og barnehager.
- Toleranse. Det norske samfunnet er og vil være mangfoldig og flerkulturelt. All politikk må ha dette som et positivt utgangspunkt, og legge til rette for respekt og inkludering av minoriteter i samfunn og sosialt fellesskap. Prinsippene om likestilling mellom kjønnene og solidaritet er en viktig del av vårt verdigrunnlag. Disse verdiene er ikke kultur- eller religionsrelative. Dette verdigrunnlaget er en nødvendig forutsetning for et likeverdige samfunn, og for å lykkes i å ivareta interessene til minoriteter.

Disse hovedprioriteringene er grundigere utdypet i merknader til de enkelte kapitlene i langtidsprogrammet, og det henvises derfor til disse.

Disse medlemmer viser til at vi etter valget har fått en ny sammensetning av Stortinget, som har gitt grunnlag for en borgerlig regjering der Venstre og Kristelig Folkeparti har gått inn sammen med Høyre. Allerede i prosessen fram mot regjeringsdannelsen framgikk det tydelig at Fremskrittspartiet var tiltenkt en rolle som støtteparti. Dette ble bekreftet gjennom høstens budsjettopplegg. Den borgerlige regjeringens tilleggsproposisjon hadde en svært tydelig høyreprofil. Med noen justeringer på symbolsaker kom regjeringspartiene Frp i møte, og fikk deres støtte for hovedlinjene i budsjettet, uten egentlig å gjøre særlige endringer.

Disse medlemmer understreker at dette mønsteret i den økonomiske politikken gir signaler om viktige omlegginger av det norske samfunnet på flere sentrale områder. Regjeringens valg i flere viktige saker bærer bud om at utviklingen vil gå i gal retning. Den største trusselen rettes mot en rettferdig fordeling av samfunnets ressurser. Regjeringens prioriteringer i inneværende års budsjett viser tydelig at skatte- og avgiftslettelser til de rikeste prioriteres langt foran tiltak for å redusere fattigdom og ulikhet. Disse medlemmer vil advare mot å videreføre denne politikken.

Barn og unge er også blant gruppene som må stille seg bak i køen når samfunnets ressurser skal fordeles. Signalet fra høstens budsjett er klart. Skattelettelser er viktigere enn barnehagepriser og situasjonen i grunnskolen. Disse medlemmer vil sette de viktigste sakene først, noe som betyr at ressurser til et velfungerende utdanningssystem må være viktigere enn skattelettelser for de rike.

På tross av høy og god profil i enkelte viktige miljø saker er helhetsinntrykket av Regjeringens miljøpolitikk tvilsom. Utbyggingen av Snøhvitfeltet før utredningen av konsekvensene av olje- og gassvirksomhet for miljøet er gjennomført, viser at hensynet til oljeselskapene veier tyngre enn hensynet til miljøet. Tilsvarende ser vi at tilhengerne av tradisjonelle gasskraftverk har vunnet den kampen, sjøl med en Kristelig Folkeparti-statsråd i Olje- og energidepartementet. For miljøet vil en videreføring av denne linjen gjøre det vanskeligere å løse Norges miljøproblemer og ivareta våre internasjonale forpliktelser.

Sentrale deler av strukturpolitikken er under omlegging. Tradisjonelt har vi i Norge hatt sterkt fokus på å legge til rette for verdiskapning i hele landet, men Regjeringen fokuserer nå på nedbygging av sentrale virkemidler i distriktspolitikken. Det er også gitt klare signaler om at det statlige eierskapet i norsk næringsliv skal reduseres. Det betyr at kontrollen over naturressurser og strategisk viktig infrastruktur fort kan komme på utenlandske hender. I de siste statlige nedslagene (Statoil, Telenor og DnB) har den utenlandske andelen vært på rundt 80 pst. Disse medlemmer vil arbeide for en fortsatt offensiv distriktspolitikk, og

for statlig kontroll med selskaper med nasjonal betydning.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til fellesmerknadene i Innst. S. nr. 230 (2000-2001). Senterpartiet står fast på sentrumspolitikken. For utdyping av Senterpartiets politikk vises til innstillingene til statsbudsjettet for 2002.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre hadde omfattende og klare fellesmerknader til regjeringen Stoltenbergs langtidsprogram. Kristelig Folkeparti og Venstre har valgt et regjerings samarbeid med Høyre og dette medlem ser allerede nå på mange områder at Kristelig Folkeparti og Venstre har gått bort fra vesentlige punkter i den politikken som ligger i fellesmerknadene:

Dette medlem viser til at Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) uttalte følgende i sin fellesmerkna d om distriktspolitikk:

"Disse medlemmer ønsker systematisk å legge til rette for å videreutvikle næringslivet i hele landet med utgangspunkt i de ulike landsdelers naturgitte forutsetninger... Dette krever en bred gjennomgang og økt satsing på distriktspolitiske virkemidler i tillegg til generell styrking av utdanning, forskning, m.v. Gjennom skatte-, avgifts- og inntekts politikken skal levekårsforskjeller mellom grupper og deler av landet jevnes ut."

Dette medlem viser til at den høyredominerte Samarbeidsregjeringen foretok dramatiske kutt i de distriktspolitiske virkemidlene under budsjettbehandlingen høsten 2002. Bevilgningene til kommunale næringsfond ble nullet helt ut og det ble foretatt svært store kutt i SND. Gjennom de kommunale næringsfondene ble det i år 2000 etablert 970 nye bedrifter og skapt 1 810 nye arbeidsplasser. Denne ordningen, som var betraktet som et av de mest målrettede og vellykkede distriktspolitiske tiltakene, fjernet Regjeringen med et pennestrøk. Dette er stikk i strid med den politikken Kristelig Folkeparti og Venstre stod for før valget.

Videre ble ordningen med fraktutjevning på bensin avvirket. Dette betyr dyrere bensin i hele landet. I tillegg fjernet Regjeringen frakttilskuddsordningen for grønt og melk til Nord-Norge. Dette betyr dyrere frukt, grønnsaker og melk i en landsdel der prisene allerede er høye.

19 veikontorer blir redusert til 5, slik at til og med Høyres egen byrådsleder i Oslo, Erling Lae reagerer på sentraliseringen.

Før valget var motstanden mot å omdanne sparebanker til AS en viktig valgkampsak for Kristelig Folkeparti og Venstre. Etter valget har Kristelig Folkeparti og Venstre snudd også i denne saken. Det er svært uheldig ettersom omdanning av sparebanker vil føre til at folk i distriktene får et dårligere banktilbud. Gjennom oppkjøp og sammenslåinger vil det nasjonalt eide sparebankmiljøet stå i fare for å bli kjøpt opp av utenlandske investorer.

Dette medlem viser til at Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) uttalte følgende i sin fellesmerknad om boligpolitikk:

"Det er derfor nødvendig med sterkere offentlig innsats innenfor sosial boligbygging, slik at alle får mulighet til å eie eller leie bolig til en pris de kan makte."

Videre:

"Husbankens ordinære oppføringslån, som ikke er behovsprøvd, må fortsatt kunne sikre en vedvarende tilførsel av nøkterne, rimelige boliger. Samtidig må Husbankens behovsprøvede tilskudds- og låneordninger være så omfattende at de kan bidra vesentlig til å dekke behovet for ulike sosiale botilbud til enkeltpersoner og grupper som har problemer med å komme inn på boligmarkedet."

Dette står i skarp kontrast til kommunalminister Erna Solbergs uttalelse i Dagsavisen 6. februar 2002. Der avviser hun ønsket om flere billige utleieboliger for ungdom i etableringsfasen. Hun vil kun prioritere de fattigste og da ved å gi penger til dem som bor i boligene. Dette er et viktig prinsipielt brudd med det stortingsflertallet har ment, nemlig at subsidieringen skal ligge i boligene.

Dette medlem viser til at Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) uttalte følgende i sin fellesmerknad om alkoholpolitikk:

"Disse medlemmer vil understreke at det er helt entydige forbindelser mellom lavere pris og økt forbruk av alkohol. Det vil uten tvil øke skadene som alkoholmisbruk påfører samfunnet, enten det er fysisk og/eller psykisk sykdom, og/eller omfattende problemer i familier, samt vold og ulykker. Disse medlemmer vil derfor videreføre restriksjoner i alkoholpolitikken i form av salgs- og åpningstider, relativt høye avgifter og reklameforbud."

Samarbeidsregjeringen reduserte alkoholavgiftene i sitt første budsjett og har varslet ytterligere avgiftsreduksjoner og liberalisering av åpningstidene.

Dette medlem viser til at Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) uttalte følgende i sin fellesmerknad om landbrukspolitikk:

"Disse medlemmer ser det som viktig å opprettholde et desentralisert landbruk med variert bruksstruktur og allsidig drift, både av beredskapshensyn, hensyn til behovet for trygg mat og av hensyn til bosetting og levende bygder."

Landbruksminister Lars Sponheim har varslet en omfattende strukturrasjonalisering, ikke minst innen melkeproduksjonen.

Dette medlem viser til at Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) uttalte følgende i sin fellesmerknad om gasskraftverk:

"Disse medlemmer vil ikke bygge gasskraftverk med gammel og forenensende teknologi."

Energiminister Einar Stensnæs åpner nå for å forlenge den konsesjon som er gitt til Naturkraft for bygging av sterkt forenensende gasskraftverk ut over 2004. I tillegg går Regjeringen inn for utbygging av Snøhvit. Dette innebærer at det vil bli bygd ytterligere et sterkt forenensende gasskraftverk.

Dette medlem viser til at Senterpartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 230 (2000-2001) uttalte følgende i sin fellesmerknad om modernisering av offentlig sektor:

"Svarene på utfordringene i offentlig sektor ligger i større grad i bedre organisering, en klarere prioritering av oppgavene og forenkling av den statlige styringen av kommunene."

Victor D. Normans orientering til Stortinget viser at Regjeringen mener at konkurranseutsetting og privatisering nå er svarene.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til representanten Steinar Bastesens merknad i Innst. S. nr. 230 (2000-2001).

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til meldingen og til det som står foran og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 30 (2000-2001) - om Langtidsprogrammet 2002-2005 - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 14. februar 2002

Siv Jensen
leder og ordfører

Ingebrigt S. Sørffonn
sekretær